

Mudrování (nejen) nad divadlem (No. 520)

Jaroslav Tuček | Divadelní noviny | 12.01.2020

Mám rád slovenštinu. Od mládí. Strýc Mikuláš byl víc než tajemným bardem od Šaštína. Sezonní dělníci cukrovaru mluvili slovensky o tom, že řeka Dyje vtéká do Moravy a maminka k tomu zpívala – pod Prešpurkem kraj Dunaja... Když student brněnské konzervatoře Maroš Kramár na hodinách přednesu recitoval Hviezdoslavova Detvana, přivíral jsem oči.

Juraj Kukura vládne sametovým hlasem. Jeho herecké kreace mě vždy zaujaly. Byl jsem tedy na jeho čtení biblických textů upřímně zvědav.

Bylo nevlídné adventní sychravo. Zabalený do svetru a šálu, pokašlával jsem. Múza sýčkovala: Koledujete si o zápal plic...

Do Bratislavy je cesta daleká, tu bych už asi nezvládl. Pan Kukura se na Provázku bude obracet k Bohu. U toho přece musím být...

Před divadlem se vrtěly kolotoče. Rozjaření občané holdovali svařenému vínu a já měl orosenou i hlavu. U pokladny mi řekli: Jdete pozdě, ale snad se pro vás něco v sále najde...

Uviděl jsem jediné volné místo. Bylo v první řadě. Upadl jsem na židličku a kapesníčky si stíral pot. Vedle sedící mladík řekl: To je miesto pre redaktora Sme. Vydechl jsem: Šak áno, som tuná nie...

Zazněla hudba doby baroka. Možná Johanna Sebastiana Bacha. Měl jsem před sebou baterii hudebních stojanů a židliček bez hudebníků. Před konstrukci nevzhledné vysoké zdi vešel do bělostných kalhot a bílého saka oděný elegant. Juraj Kukura. V levé ruce nesl scénář, na pravé měl navléknutou gumovou rukavici. Ve slušivém roláku, se šviháckými brýlemi na nose připomínal chirurga. Jen místo skalpelu se mu v ruce objevil mikrofon... Chvilí bloudil světly ramp, aby našel ten správný svit.

Na počátku stvoril Boh nebo a zem. Zem bola pustá, prázdna, bola tma... a Boží duch sa vznášal nad vodami. Boh povedal: „Nech je svetlo“. A bolo svetlo. Boh videl, že svetlo je dobré. A oddelil svetlo od tmy. Bol večer, bolo ráno, prvý deň.

Herec v hloubi scény postavil rám s plátnem. Z kelímků tahal hadříky a házel je na bílou plochu. Velmi působivě dokumentoval jevištní dění vznikem abstraktního obrazu spektra krutých barev. Červená se mu vpíjela do bílého saka, černá tvořila šmouhy na nohavicích.

Slovenština pana Kukury je skvostná. Když rozehrává repliky biblických aktérů, zdá se, že jde o hudbu sfér. Já som Pán, Boh tvojho otca Abraháma a Izáka.

Zem na ktorej odpočíváš, dám tebe a tvojmu potomstvu. Nebudeš sa už volat Jakub, ale Izrael, lebo zápasils s Bohom a zvíťazil si...

Líčení Mojžíšova zápasu a exodus lidu izraelského z Egypta opisuje mistrovsky. Dramatickou linku snoubí s lyrikou. Desatero Božích prikázání zní jako monument...

Za notové pultíky usedajú hudbebníci. Herec cituje texty Nového zákona. Ježíš vstupuje do Jeruzaléma. Mnohí prestierali na cestu svoje pláště, iní zelené ratolesti. „Hosanna! Požehnaný, ktorý prichádza v méně Pánovom, král Izraela!“

Bolestnou pouť Ježíše Krista líčí Juraj Kukura sugestivně. V poskvrněném oděvu přechází krokem starce zastaveními křížové cesty. Přeshlapuje z nohy na nohu. Na plátno cáká barvy zla. Zelenou překrývá černě, nad černou vítězí nach.

Sám si niesol kríž a vyšiel na miesto, ktoré sa volá Lebka, po hebrejsky Golgota. Tam ho ukrižovali... Pilát vyhotovil aj nápis a pripevnil ho na kríž. Bolo tam napísané: „Ježíš Nazaretský, židovský král.“

Inscenace má podobu oratoria. Hudbebníci hrají, notové stojany blikají jako hvězdičky. Barvami potřísněný herec nabádá: Jako chcete, aby ľudia robili vám, tak robte aj vy im! Ale milujte svojich nepriatelov, dobre robte, požičiavajte a nič za to nečakajte! Tak bude vaša odmena veľká a budete synmi Najvyššieho, lebo on je dobrý aj k nevďačným a zlým. Budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec! Nesúďte a nebudete súdení. Neodsuzujte a nebudete odsúdení! Odpúšťajte a odpustí sa vám. Lebo akou mierou budete merať vy, takou sa nameria aj vám!

Světélka uhasla. Plátno hrůzy byl povaleno. Hudbebníci a Juraj Kukura se klaní a děkují. Diváci vstávají. Velký aplaus.

Jsem znavený, pokašlávám a z divadla mizím. Na Zelném rynku točí rozjásaní konzumenti své děti na kolotoči.

Múza Mab kárá: Jste zralý na postel. Láska k divadlu vás jednou přivede do hrobu...

Divadlo Aréna, Bratislava, Slovensko – Biblia (Bible).

Scénář a režie: Rastislav Ballek

Dramaturgie: Saša Sarvašová

Svetelný design Róbert Polák

Hudba: Ivan Acher, Boaz Avni, Johann Sebastian Bach, Johann Georg Benda, Max Bruch, Joseph Haydn, Georg Friedrich Händel, Wolfgang Amadeus Mozart, Romuald Twardowski

Hudební dramaturgie, dirigent: Ewald Danel

Hrají: Juraj Kukura a Slovenský komorný orchester pod vedením Ewalda Danela

Premiéra 15. 3. 2019

Psáno z reprízy 14. 12. 2019, Divadlo Husa na provázku, Brno